

PERDAGANGAN BUKU NEGARA-NEGARA ASEAN: KAJIAN IMPORT DAN EKSPORT 1996-2002

MD SIDIN AHMAD ISHAK

ABSTRACT

This paper traces activities of the book trade in ASEAN countries between 1996 and 2002. The main sources of this study are statistical figures from the Department of Trade and Industry, the Customs and Tariff Bureau, and other related departments from various countries. While the focus is on the intra-ASEAN book business, this article also looks into ASEAN's major trading partners in the book trade, namely the United States, Japan, India and the United Kingdom.

Keywords: book trade, ASEAN, book import-export, publishing and printing

PENGENALAN

Dalam suasana perkembangan maklumat digital dan eletronik yang pesat di seluruh dunia, potensi pasaran bahan penerbitan terus berkembang walaupun menghadapi persaingan yang sengit. Di Asia Tenggara, kebanyakan negara mencatat peningkatan dalam jumlah pengeluaran tahunan bagi judul buku. Begitu juga, bahan penerbitan import, khususnya majalah dan buku, terus membanjiri pasaran negara-negara ASEAN. Bagaimanakah trend sebenar perkembangan ini? Sejauh manakah negara-negara ASEAN mengeksport dan mengimport bahan-bahan penerbitan tersebut? Apakah kategori penerbitan yang penting?

Sebagai usaha awal, kajian ini melihat data yang dikeluarkan oleh Jabatan Perangkaan Malaysia dan data daripada luar negara, terutamanya negara yang menjadi pembekal utama bagi penerbitan import yang diedarkan di pasaran tempatan. Data yang dimaksudkan adalah daripada Department of Trade & Industry UK bagi buku-buku yang diimport dari United Kingdom, U.S. International Trade Commission untuk pengimportan dari Amerika Syarikat (USA), Customs and Tariff Bureau, Ministry of Finance, Japan bagi buku Jepun, dan GOI Foreign Trade Statistics bagi penerbitan import dari India. Oleh yang demikian, negara-negara

luar ASEAN yang difokus dalam kajian ini ialah USA, United Kingdom (UK), Jepun, dan India memandangkan negara-negara ini secara tradisinya dianggap antara yang terpenting bagi Asia Tenggara dalam konteks sumber penerbitan dan percetakan buku.

IMPORT-EKSPORT MALAYSIA DENGAN SINGAPURA

Melalui statistik Jabatan Perangkaan Malaysia, dalam tempoh lima tahun kebelakangan ini, nilai eksport tahunan Malaysia ke Singapura bagi bahan bercetak adalah antara RM85 juta hingga RM166 juta. Ini merupakan kira-kira 0.06% daripada jumlah keseluruhan eksport terus ke Singapura dan kira-kira 0.15% daripada keseluruhan eksport melalui Singapura. Pada tahun 1997, nilai eksport Malaysia ke Singapura adalah sebanyak hampir RM86 juta. Pada tahun berikutnya, jumlah itu meningkat kepada RM110 juta dan seterusnya kepada RM130 juta pada tahun 1999. Nilai itu terus meningkat menjelang tahun 2000, iaitu kepada RM166 juta tetapi kemudian menurun sedikit pada tahun 2001 dengan nilai hanya RM163 juta. Perubahan sebanyak -2% ini sebenarnya tidaklah tinggi berbanding dengan kemerosotan keseluruhan sebanyak 8%.

Jadual 1:
Import dan eksport bahan bercetak Malaysia-Singapura
(dalam RM)

Tahun	Eksport	Perubahan	Import	Perubahan
1997	85,671,532		87,109,619	
1998	110,315,502	(29%)	91,033,384	(4%)
1999	130,258,362	(18%)	109,237,814	(20%)
2000	166,189,391	(28%)	133,150,624	(22%)
2001	163,195,330	(-2%)	106,372,715	(-20%)

Sumber: Jabatan Perangkaan Malaysia, External Trade Statistics

Nilai pengimportan bahan bercetak dari Singapura ke Malaysia pula adalah antara RM87 juta hingga RM133 juta setahun. Ini menunjukkan lebih dagangan bagi Malaysia dengan nilai purata sebanyak RM15.5 juta. Pada tahun 2001, nilai import adalah sebanyak RM106 juta, iaitu menurun sebanyak 20% berbanding tahun 2000. Penurunan ini agak selaras dengan penurunan keseluruhan import terus dan import melalui negara itu. Namun, dari tahun 1998 hingga 2000, nilai import bahan bercetak dari Singapura memperlihatkan peningkatan antara 4% hingga 22%. Daripada jumlah yang ditunjukkan, tidak dapat dipastikan nilai sebenar bahan bercetak import yang bukan terbitan dan cetakan Singapura tetapi singgah melalui Singapura. Nilai sebenar bagi penerbitan buku dan majalah juga tidak dapat dipastikan. Namun, daripada jadual di atas ternyata eksport Malaysia melebihi importnya.

IMPORT BUKU DARI UNITED KINGDOM

Melalui Jadual 2, Singapura merupakan destinasi penting di Asia Tenggara bagi buku yang dieksport oleh UK. Sepanjang lima tahun kebelakangan ini, nilai tahunannya adalah antara £21 juta hingga £33 juta. Ini diikuti dengan pasaran ke Malaysia, iaitu antara £4 juta hingga £6 juta. Seterusnya diikuti oleh Thailand, Filipina, Indonesia, Vietnam, dan Burma mengikut keutamaan.

Terdapat beberapa faktor mengapa nilai import bagi Singapura adalah jauh lebih tinggi berbanding negara ASEAN lain. Sebagai sebuah negara entrepot, Singapura berfungsi sebagai pintu kepada negara-negara ASEAN dan rantau Pasifik. Selain itu, penggunaan bahasa Inggeris yang meluas di Singapura juga menyebabkan buku berbahasa Inggeris dari UK amat diperlukan. Namun begitu, Filipina yang lebih banyak menggunakan bahasa Inggeris berbanding Thailand, mengimport nilai yang kurang. Berkemungkinan, buku UK kurang popular di Filipina berbanding dengan buku berbahasa Inggeris dari USA dan Australia, atau Singapura mungkin menjadi pintu penting bagi Filipina.

Jadual 2:
Import buku dari UK ke negara-negara ASEAN
(dalam £ juta)

Negara	1998	1999	2000	2001	2002
Singapura	21.0	24.8	26.3	28.4	33.4
Malaysia	4.6	3.1	3.8	6.8	6.4
Thailand	2.4	3.2	3.3	4.3	5.2
Filipina	1.9	2.1	1.9	3.4	1.9
Indonesia	1.0	0.2	0.3	0.5	0.2
Vietnam	0.2	0.1	0.2	0.3	0.4
Brunei	0.3	0.1	0.2	0.2	0.2
Burma	0.1	0.2	0.3	0.0	0.0
Kampuchea	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Laos	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0

Nota: 0.0 = nilai kurang daripada separuh unit yang ditunjukkan.

Sumber: Department of Trade & Industry, DTI Strategy Unit, UK

IMPORT DAN EKSPORT BUKU DENGAN JEPUN

Bagi buku yang berasal dari Jepun, Singapura mengimport buku dengan nilai tiga kali lebih banyak daripada Malaysia pada tahun 1999, iaitu kira-kira 500 juta yen berbanding Malaysia yang hanya mengimport buku dengan nilai kira-kira 150 juta yen. Pengimport utama dari ASEAN yang lain ialah Thailand yang menduduki tempat kedua, iaitu sebanyak 267 juta yen. Sebagai perbandingan, China mengimport sebanyak tiga suku juta yen, iaitu hampir separuh daripada import Singapura, melebihi dua kali nilai import Thailand dan melebihi lima kali nilai import Malaysia.

Sebaliknya, dari segi eksport, Malaysia tidak tersenarai sebagai 15 pengeksport utama pada tahun 1999. Ini bermakna nilai eksport Malaysia adalah kurang daripada

suku juta yen, sedangkan Singapura mengekspor buku sebanyak 31.1 juta yen pada tahun tersebut. Malahan, Singapura sebenarnya menduduki tempat ketiga di dunia dari segi pengeksporan buku selepas USA dan UK.

**Jadual 3:
Import dan eksport buku Jepun (1999)
(dalam 1,000 yen)**

Negara	Import	Eksport
Singapura	479,794	3,107,280
Thailand	267,405	na
Malaysia	153,376	na
China	744,282	727,243

Sumber: Customs and Tariff Bureau, Ministry of Finance, Japan

IMPORT DAN EKSPORT BUKU DENGAN INDIA

Bagi tempoh perdagangan 1996/1997, di kalangan negara ASEAN, Singapura menguasai pasaran eksport buku ke India dengan sejumlah US\$280 ribu. Ini diikuti buku dari Thailand sebanyak US\$8 ribu, manakala Malaysia hanya mampu mengekspor nilai yang sangat kecil. Walau bagaimanapun, data tentang import tidak dapat diperoleh setakat kajian ini.

**Jadual 5:
Eksport buku ke India
(dalam US\$1,000)**

Negara	1996/97
Singapura	280.3
Thailand	7.7
Filipina	3.7

Sumber: GOI Foreign Trade Statistics

IMPORT BUKU DARI AMERIKA SYARIKAT

Satu lagi sumber dagangan buku yang penting bagi Malaysia ialah USA. Pada tahun 2002, jumlah nilai eksport seluruh penerbitan (meliputi buku, serial, dan periodikal) dari Malaysia ke USA adalah sebanyak US\$12 juta, iaitu meningkat lebih tiga kali dalam masa enam tahun. Malaysia merupakan negara pengekspor ke-18 paling tinggi di dunia. Walaupun begitu, nilai Singapura yang menduduki tangga kelima di dunia adalah jauh lebih besar, iaitu sebanyak US\$107 juta pada tahun yang sama dan dalam hal ini nilai eksport Malaysia hanya satu peratus sahaja berbanding dengan Singapura.

Dari segi nilai import, Singapura dan Filipina mendahului Malaysia sebagai pasaran yang penting di ASEAN untuk bahan penerbitan Amerika (Jadual 7).

Pada tahun 2002 sebanyak US\$58 juta penerbitan pergi ke Singapura, manakala US\$19 juta pergi ke Filipina sedangkan buku yang terus ke Malaysia hanya bernilai sebanyak US\$9 juta. Walau bagaimanapun, trend import ke Malaysia mengembang secara konsisten kecuali pada tahun 2001. Walaupun perkembangan Singapura tidak konsisten, nilainya adalah jauh lebih tinggi dan jumlah yang dihantar terus ke Malaysia yang hanya 16% daripada yang dihantar ke Singapura.

Jadual 6:
Jumlah eksport penerbitan ke USA
(dalam US\$1,000)

Negara	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Singapura (5)	106,705	103,827	103,747	99,203	95,799	107,942	107,274
Malaysia (18)	3,821	4,148	4,579	9,178	10,617	8,300	12,095
Thailand (19)	6,557	6,051	5,184	7,355	9,323	11,733	11,566

Jadual 7:
Jumlah import penerbitan dari USA
(dalam US\$1,000)

Negara	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Singapura (6)	39,735	41,796	32,185	45,899	65,961	57,966	58,328
Filipina (15)	28,991	23,891	13,742	17,050	21,305	22,456	18,590
Malaysia (23)	6,522	7,081	4,322	5,360	9,640	8,721	9,274

Jadual 8:
Jumlah import buku dari USA
(dalam US\$1,000/1,000 naskhah)

Negara	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Singapura (6)	36,024	36,851	26,536	41,135	60,669	48,985	49,570
	19,714	19,820	15,974	26,437	32,259	24,977	21,817
Filipina (13)	26,657	19,718	10,361	13,990	18,267	18,984	15,331
	10,661	9,181	5,299	6,784	10,727	8,823	6,667
Malaysia (21)	5,682	5,259	2,821	4,320	7,515	7,240	7,709
	2,136	2,339	1,274	1,898	3,359	3,726	3,397

Jadual 9:
Jumlah eksport buku ke USA
(dalam US\$1,000/1,000 naskhah)

Negara	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Singapura (5)	96,124	92,134	94,672	89,000	86,630	96,625	100,610
	37,769	38,138	42,734	39,009	34,945	40,582	44,076
Malaysia (17)	3,715	4,087	4,522	9,019	10,443	7,736	11,591
	1,498	2,199	2,629	5,552	5,739	5,245	8,111
Thailand (18)	5,821	5,585	4,649	6,789	8,563	10,924	10,395
	4,078	5,567	3,797	6,418	6,906	7,665	8,293

Sumber: Tariff and trade data from the U.S. Department of Commerce, the U.S. Treasury, and the U.S. International Trade Commission

Jika dilihat pada buku sahaja, keseluruhan buku yang diimport oleh Singapura dari USA adalah sebanyak 19.7 juta naskhah pada tahun 1996 dengan nilai sebanyak US\$36 juta. Angka ini meningkat hampir saban tahun (kecuali 1998, 2001, dan 2002) sehinggalah mencapai jumlah sebanyak 32.2 juta naskhah dengan nilai hampir US\$67 juta. Bagi Malaysia pula, jumlah import pada tahun 1996 adalah sebanyak 2.1 juta naskhah dengan nilai sebanyak US\$5.6 juta dan meningkat hampir setiap tahun sehingga mencapai hampir US\$8 juta pada tahun 2002, iaitu dengan sebanyak 3.3 juta naskhah buku. Namun pada tahun 1998, jumlah kuantiti dan nilai import merosot dengan agak nyata. Malaysia merupakan negara ke-21 terpenting bagi pengimportan buku dari USA pada tahun 2001 di samping Filipina (13) dan Singapura (6).

Dari segi kategori buku, Singapura paling banyak mengimport buku teks, iaitu dengan nilai sebanyak US\$16 juta pada tahun 2002 (Jadual 10b). Nilai itu meningkat berbanding hanya US\$6 juta pada tahun 1996. Malaysia langsung tidak termasuk dalam kategori 25 negara pengimport buku teks tertinggi dan ini bermakna nilai import Malaysia adalah terlalu kecil, iaitu kurang daripada US\$1 juta. Ini tentulah menimbulkan andaian yang kuat bahawa buku teks USA di Malaysia diperolehi melalui Singapura.

Bagi semua kategori buku, sebenarnya Singapura mendahului Malaysia dari segi jumlah import buku USA sepanjang tujuh tahun kebelakangan, kecuali bagi tahun 2001 dan 2002 dalam kategori buku kulit keras. Bagi semua tempoh masa yang lain, jumlah import ke Singapura adalah tidak terlawan oleh Malaysia. Ini dapat dilihat dengan jelas jika dilihat dari segi peratusan. Misalnya, peratusan import ke Malaysia bagi buku buku teknikal, saintifik dan profesional hanyalah 14% daripada jumlah import Singapura bagi kategori buku yang sama, manakala buku bergambar hanyalah sebanyak 7.4% sahaja.

Jadual 10:
Import buku dari USA mengikut kategori
(dalam US\$1,000)

Jadual 10a:
Buku teknikal, saintifik, dan profesional

Negara	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Singapura	7,633	8,780	6,386	9,317	24,658	13,503	15,377
	1,558	1,665	1,135	1,690	4,518	2,433	3,014
Malaysia	1,454	1,247	993	1,407	2,780	2,135	2,348
	166	178	172	413	712	306	327
Filipina	2,114	3,413	537	953	1,374	1,086	1,424
	154	561	88	292	864	826	1,073

Jadual 10b:
Buku teks

Negara	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Singapura	6,536	6,826	3,755	8,466	9,447	14,057	16,317
	896	1,217	685	1,709	1,763	2,617	2,867
Filipina	2,116	3,121	2,686	1,205	1,459	4,723	6,248
	442	639	518	250	308	717	1,105
Thailand	657	1,228	1,524	1,147	1,017	1,209	1,468
	120	226	315	187	142	144	219

Jadual 10c:
Buku lukisan dan bergambar

Negara	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Singapura	338	126	177	168	1,785	280	618
	192	73	113	63	1,059	85	356
Filipina	157	0	0	56	71	9	371
	11	0	0	37	33	6	247
Malaysia	9	74	15	4	18	65	75
	6	23	10	2	12	10	39

**Jadual 10d:
Buku kulit keras**

Negara	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Malaysia	1,631	1,296	409	426	447	643	265
	879	678	189	270	292	420	404
Singapura	1,477	2,869	4,822	4,053	2,471	609	210
	587	1,642	2,950	2,538	1,571	363	100
Filipina	5,195	4,904	3,581	4,186	3,582	3,238	143
	na	na	na	na	na	na	na

**Jadual 10e:
Buku kulit lembut**

Negara	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Singapura	7,604	5,217	2,482	4,246	3,725	5,296	4,936
	3,024	1,974	983	1,999	1,813	3,189	2,546
Filipina	5,732	1,274	459	2,961	4,567	4,477	2,409
	2,909	748	192	1,504	2,225	1,844	1,157
Thailand	1,775	681	537	1,087	1,084	1,354	1,170
	648	204	139	292	303	472	511
Malaysia	331	144	144	160	196	46	865
	214	95	115	111	100	24	549

**Jadual 10f:
Bahan bercetak 49 halaman atau lebih**

Negara	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Singapura	9,601	10,008	7,681	13,395	16,277	12,926	10,328
	11,873	10,539	9,132	17,606	19,747	15,135	11,120
Filipina	3,335	2,490	542	2,426	4,574	2,558	2,355
	3,924	3,971	1,104	1,995	4,609	1,733	1,486
Malaysia	247	571	457	909	1,509	2,026	1,934
	245	420	325	572	1,105	1,987	1,184
Thailand	896	627	338	700	1,068	1,162	914
	1,355	958	512	1,040	1,488	1,710	1,343

**Jadual 10g:
Bahan bercetak 5-48 halaman**

Negara	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Singapura	205	95	148	157	621	368	535
	220	83	200	176	994	167	960
Indonesia	25	0	12	0	112	116	137
	na	na	na	na	Na	na	na
Filipina	5	3	86	12	83	186	95
	0	5	117	19	130	312	147
Thailand	na	na	na	na	Na	na	na
	75	15	26	271	693	235	176

**Jadual 10h:
Buku agama: Bible, testaments, buku doa dan lain lain**

Negara	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Filipina	2,325	1,597	1,577	1,133	1,777	1,609	1,705
	1,816	1,219	1,584	709	1,416	1,360	1,289
Malaysia	161	389	112	259	663	873	894
	265	433	266	202	552	330	615
Singapura	1,129	483	611	580	983	1,225	720
	na	na	na	na	na	na	na

Sumber: Tariff and trade data from the U.S. Department of Commerce, the U.S. Treasury, and the U.S. International Trade Commission

EKSPORT BUKU KE AMERIKA SYARIKAT

Jika dilihat dari segi buku sahaja (tidak termasuk kategori penerbitan lain), Singapura mengeksport US\$100 juta nilai buku pada tahun 2002. Dalam konteks kuantiti, statistik menunjukkan bahawa nilai pada tahun 2002 itu adalah bersamaan dengan 44 juta naskhah buku. Begitulah sepanjang tujuh tahun kebelakangan ini, kuantiti buku yang dihantar dari Singapura adalah dalam lingkungan 35 juta hingga 44 juta naskhah setiap tahun berbanding hanya satu juta hingga lapan juta naskhah dari Malaysia yang bernilai pada kadar US\$7 juta setiap tahun. Singapura merupakan pengeksport kelima terbesar bagi USA, manakala Malaysia menduduki tempat ke-17 dan Thailand ke-18. Peningkatan Malaysia dari tahun ke tahun, walau bagaimanapun adalah besar berbanding dengan Singapura (lihat Jadual 9).

Perlu ditegaskan bahawa kebanyakan buku yang dieksport ini bukanlah hasil tempatan atau karya tempatan dalam konteks penulisan atau penghasilannya, tetapi merupakan buku yang dicetak di Malaysia atau Singapura dan dihantar semula ke USA kerana dihasilkan oleh penerbit-penerbit USA.

Dari segi kategori, buku yang dieksport oleh Singapura kebanyakannya jenis buku kulit keras, iaitu kira-kira US\$50 juta setahun sejak tujuh tahun kebelakangan ini. Kemudian diikuti dengan buku teks, iaitu antara US\$4 juta hingga US\$5 juta setiap tahun. Kategori lain yang penting ialah buku sains dan teknikal, buku bergambar, dan buku kulit lembut. Bagi Malaysia, trendnya juga adalah sama dari segi keutamaan buku eksport kecuali jumlah bagi Malaysia adalah kira-kira 7.7% daripada seluruh eksport buku Singapura ke USA.

Jadual 11:
Buku eksport ke USA mengikut kategori
(dalam US\$1,000/1,000 naskhah)

Jadual 11a:
Kamus

Negara	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Malaysia	0	0	7	0	91	10	130
	0	0	0	0	2	13	95
Singapura	6	54	435	425	126	101	100
	1	17	90	163	48	37	33

Jadual 11b:
Ensiklopedia dan buku bersiri

Negara	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Singapura	274	594	411	481	335	280	457
	48	66	73	110	67	57	102
Malaysia	0	0	0	180	16	20	295
	0	0	0	48	6	13	43
Indonesia	0	0	0	92	165	0	75
	0	0	0	14	41	0	42

Jadual 11c:
Buku teks

Negara	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Singapura	5,032	5,196	4,141	3,521	3,896	4,190	4,329
	767	613	587	843	1,028	1,437	1,286
Malaysia	233	253	605	678	569	778	1,539
	47	35	70	189	146	271	525
Thailand	152	108	173	179	467	426	647
	13	20	22	40	441	341	242

**Jadual 11d:
Buku agama: Bible, testaments, buku doa dan lain lain**

Negara	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Singapura	2,087	1,953	1,901	2,571	2,117	1,954	1,633
	1,060	1,088	1,114	1,562	1,066	852	879
Malaysia	540	483	357	534	472	677	601
	231	168	161	432	337	287	179
Thailand	na	na	na	na	na	na	na
	189	45	36	1,605	176	201	225
Indonesia	na	na	na	na	na	na	na
	0	7	138	20	33	60	106

**Jadual 11e:
Buku teknikal, saintifik dan profesional**

Negara	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Singapura	3,749	4,562	3,090	2,180	3,247	3,271	2,564
	2,064	1,442	945	675	1,254	1,572	831
Malaysia	92	309	193	572	695	370	284
	61	251	128	388	246	201	113

**Jadual 11f:
Buku lukisan dan buku bergambar
berharga kurang daripada \$5 setiap satu**

Negara	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Singapura	1,968	1,126	1,511	2,113	1,872	949	1,240
	902	463	610	759	722	521	764
Malaysia	282	36	58	153	30	27	804
	147	10	25	42	34	14	2,196
Thailand	68	3	48	108	41	433	678
	29	5	75	79	38	353	1,243
Indonesia	0	0	14	10	0	3	205
	0	0	8	8	0	2	165

**Jadual 11g:
Buku lukisan dan buku bergambar
berharga melebihi \$5 setiap satu**

Negara	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Singapura	1,288	1,434	1,459	439	1,706	3,985	612
	162	181	181	55	152	186	68
Thailand	25	0	58	151	161	80	231
	1	0	4	13	9	5	16

**Jadual 11h:
Buku kulit keras**

Negara	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Singapura	58,940	39,883	38,787	44,459	43,959	47,344	52,787
	21,206	16,186	15,333	17,614	15,283	18,502	20,399
Thailand	3,829	3,587	2,744	3,965	4,084	7,563	5,153
	2,598	4,305	2,341	3,116	2,697	4,135	2,298
Malaysia	891	754	1,528	2,685	4,245	2,598	3,363
	300	302	835	1,971	1,944	1,006	1,348

**Jadual 11i:
Buku kulit lembut**

Negara	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Singapura	2,768	7,639	7,478	6,063	5,037	3,710	4,911
	2,011	5,385	5,239	3,438	3,043	2,260	2,728
Thailand	19	374	540	591	106	246	754
	28	203	328	356	33	177	230
Malaysia	76	39	271	437	312	133	452
	24	20	208	361	180	131	296

**Jadual 11j:
Buku bercetak 5–48 halaman**

Negara	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Singapura	1,806	2,485	3,518	4,182	2,731	3,794	3,424
	1,285	2,037	4,887	4,259	3,202	4,070	3,004
Thailand	340	182	156	124	2,052	496	1,593
	487	157	316	377	2,674	1,549	3,153

Malaysia	216	94	170	1,843	735	606	766
	213	165	345	1,113	741	1,953	1,281
Indonesia	12	6	0	163	759	60	546
	19	3	0	47	710	135	2,194

**Jadual 11k:
Buku bercetak melebihi 49 halaman**

Negara	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Singapura	18,057	26,909	31,629	22,273	21,341	26,728	27,613
	8,150	10,482	13,433	9,399	8,895	10,945	13,659
Malaysia	1,073	2,105	1,307	1,875	3,235	2,430	3,244
	414	1,222	844	956	2,007	1,316	1,882
Thailand	1,117	1,133	785	873	1,033	1,063	991
	677	728	644	673	742	797	828

Sumber: Tariff and trade data from the U.S. Department of Commerce, the U.S. Treasury, and the U.S. International Trade Commission

KESIMPULAN

Jika dilihat dari segi perdagangan ASEAN dengan USA, UK, Jepun, dan India, ternyata bahawa Singapura menduduki tempat yang teratas dan menjadi negara yang paling utama mengimport atau mengeksport bahan penerbitan. Namun, jika dilihat pada negara ASEAN keseluruhannya, terdapat empat negara yang memainkan peranan besar dalam pengimportan dan pengeksportan bahan penerbitan, iaitu Singapura, Malaysia, Thailand, dan Filipina. Nilai yang begitu tinggi oleh Singapura tentulah dapat dijelaskan dengan peranan negara itu sebagai pintu yang penting bagi pengedaran di Asia Tenggara.

Kajian ini walau bagaimanapun tidak meneliti perdagangan intra-ASEAN dan dengan demikian tidaklah dapat dilihat bagaimana pergerakan bahan penerbitan di kalangan negara tersebut. Walau bagaimanapun, memandangkan bahasa yang digunakan di ASEAN adalah pelbagai dan penggunaan bahasa yang sama adalah kurang, maka kemungkinan tidak berlaku perdagangan yang besar. Namun ini tidak semestinya benar. Ini kerana dalam dunia percetakan, bahasa tidak memainkan peranan penting. Yang mungkin lebih penting ialah keberkesanan percetakan dari segi teknologi dan kos. Dengan kata lain, Malaysia yang mempunyai kemudahan percetakan yang lebih baik daripada Indonesia atau Filipina, misalnya, mungkin mencetak bahan penerbitan mereka dan kemudian mengeksportnya semula ke negara tersebut.

Namun begitu, data yang lebih terperinci diperlukan untuk melihat sejauh mana keadaan sedemikian berlaku. Memandangkan data ini penting untuk memantau perdagangan luar Malaysia dalam industri perbukuan dan juga untuk memastikan perkembangan yang positif dalam industri penerbitan dan percetakan tempatan, usaha perlulah diambil untuk mendapatkan angka yang tepat. Dalam

konteks ini, industri perbukuan dan percetakan sendiri perlulah mengambil inisiatif untuk mengenal pasti aliran masuk dan keluar bahan penerbitan supaya data yang penting seperti ini dapat diketahui dan dimanfaatkan.

Akhir sekali, kajian ini meliputi penerbitan dan percetakan sekali gus. Memandangkan dua perkara ini perlu dipisahkan, maka kajian seterusnya perlu melihat data yang terperinci tentang kedua-dua bidang ini.

RUJUKAN

Business Times. 2001. Less exports and imports through Singapore: Rafidah. 11 April.

Customs and Tariff Bureau, Ministry of Finance, Japan.

Department of Trade and Industry Strategy Unit, United Kingdom.

Government of India, Foreign Trade Statistics.

Jabatan Perangkaan Malaysia, External Trade Statistics.

Majlis Buku Kebangsaan Malaysia. 1999. *Memorandum Industri Buku Negara kepada Jawatankuasa Kerja MAPEN 2*, Disember.

Sulaiman Daud. 1993. Towards a vigorous book industry: An agenda for the nation. Kertas kerja Konvensyen Industri Buku ke-10, Holiday Inn, Damai Beach, Sarawak, 28-31 Mei.

U.S. International Trade Commission.